

**Визнання правочинів
недійсними: основи теорії та
судова практика. Посібник
для суддів**

Метою посібника є висвітлення існуючих проблем судової практики у сфері недійсності правочинів та напрацьованих шляхів їх вирішення (насамперед, викладених у рішеннях судів касаційної інстанції) або ж пропонування свого варіанту вирішення проблеми.

Розглядаються загальні питання підстав та наслідків недійсності правочинів, співвідношення способів захисту, які можуть бути застосовані судом у відповідних випадках, а також процесуальні і інші особливості розгляду окремих категорій справ у цій сфері.

Посібник стане корисним джерелом знань як для суддів, так і для інших юристів-практиків та науковців, які цікавляться питаннями недійсності правочинів.

НИЖНИЙ А. В., ХОДАКІВСЬКИЙ М. П., ЮРОВСЬКА Г. В.

ВИЗНАННЯ ПРАВОЧИНІВ НЕДІЙСНИМИ: основи теорії та судова практика

Посібник для суддів

Під редакцією А. В. Нижного

ІЄ ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • Алерта • 2020

УДК 347.4:347.9](07)
Н60

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Національної школи суддів України
(Протокол №3 від 26.04.2019)*

Рецензенти:

Гудима Дмитро Анатолійович – суддя Великої Палати Верховного Суду, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та філософії права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка;

Шукліна Наталія Георгіївна – проректор Національної школи суддів України, кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України.

Колектив авторів:

Нижний Андрій Валерійович – суддя Ленінського районного суду м. Дніпропетровська, кандидат юридичних наук, член Комісії з питань правової реформи при Президентові України;

Ходаківський Максим Петрович – суддя Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська;

Юровська Галина Валентинівна – заступник начальника відділу підготовки викладачів (тренерів) Національної школи суддів України, суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у відставці, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України.

Нижний А. В., Ходаківський М. П., Юровська Г. В.

Н60 **Визнання правочинів недійсними: основи теорії та судова практика. Посібник для суддів.** / А. В. Нижний, М. П. Ходаківський, Г. В. Юровська. / Під редакцією А. В. Нижного. Київ: Алерта, 2020. 234 с.

ISBN 978-617-566-590-9

Метою посібника є висвітлення існуючих проблем судової практики у сфері недійсності правочинів та напрацьованих шляхів їх вирішення (насамперед, викладених у рішеннях судів касаційної інстанції) або ж пропонування свого варіанту вирішення проблеми.

Розглядаються загальні питання підстав та наслідків недійсності правочинів, співвідношення способів захисту, які можуть бути застосовані судом у відповідних випадках, а також процесуальні і інші особливості розгляду окремих категорій справ у цій сфері.

Посібник стане корисним джерелом знань як для суддів, так і для інших юристів-практиків та науковців, які цікавляться питаннями недійсності правочинів.

УДК 347.4:347.9](07)

ISBN 978-617-566-590-9

© Нижний А. В., Ходаківський М. П.,
Юровська Г. В., 2020
© Видавництво «Алерта», 2020

ЗМІСТ

Передмова	6
Розділ 1. Загальна характеристика правочинів	8
<i>Поняття «правочин». Види правочинів. Поняття «договір». Момент вчинення правочину. Вимоги до правочину («умови дійсності»).</i>	
Розділ 2. Поняття, види та наслідки недійсності правочину	19
2.1. Наслідки недотримання вимог до правочину	19
<i>Недійсність правочину. Заборона посылатись на свідчення свідків. Застосування законодавства щодо правочину, який сторони насправді вчинили.</i>	
2.2. Поняття «недійсний правочин». Види недійсних правочинів	22
<i>Поняття «недійсний правочин». Суміжні поняття: «неукладеність», «нечинність» та «розірвання» договору. Види недійсних правочинів. Види позовних вимог, пов'язаних з недійсністю правочину.</i>	
2.3. Наслідки недійсності правочину	38
<i>Загальна характеристика наслідків недійсності правочину. Наслідки недійсності основного зобов'язання.</i>	
2.4. Розмежування реституції та зобов'язань з безпідставного збагачення (кондикції)	39
<i>Поняття та ознаки реституції. Види реституції. Кондикційні зобов'язання (безпідставне збагачення). Співвідношення реституції та кондикції. Субсидіарне застосування кондикції. Способи реституції.</i>	
2.5. Особливості застосування реституції при недійсності договорів оренди, про надання послуг чи виконання робіт	49
<i>Недоліки законодавства та шляхи їх подолання.</i>	

2.6. Інші наслідки вчинення недійсного правочину 54
Відшкодування завданої шкоди. Конфіскація.

**Розділ 3. Визнання правочину дійсним як спосіб захисту
порушеного права 59**

3.1. «Зцілення» недійсних правочинів..... 59
*Схвалення правочину уповноваженою особою. Визнання дійсними
нікчемних правочинів.*

**3.2. Визнання дійсним нікчемного правочину, вчиненого
з порушенням обов'язкової нотаріальної форми 61**
*Зміна правового регулювання. Критерії ухилення від
нотаріального посвідчення договору. Визнання дійсним договору
купівлі-продажу нерухомості та визнання права власності
за набувачем. Преюдиційність рішення суду.*

**Розділ 4. Процесуальні особливості розгляду справ
про визнання правочинів недійсними 73**

*Предметна та суб'єктна юрисдикція (підвідомчість).
Територіальна юрисдикція (підсудність). Судовий збір
та додаткові вимоги до позовної заяви. Відкриття провадження
у справі. Учасники справ, пов'язаних із недійсними правочинами.
Ознаки заінтересованості позивача, який не є стороною
оспорюваного договору. Необхідність захисту порушеного права,
свободи або інтересу як обов'язкова підстава для визнання
правочину недійсним. Позовна давність та її перебіг за позовами,
поданими в інтересах позивача іншою уповноваженою особою.
Межі позовних вимог. Заява про визнання недійсним правочину,
пов'язаного з предметом спору. Мирова угода сторін.*

**Розділ 5. Особливості розгляду окремих категорій справ
щодо визнання правочинів недійсними..... 95**

5.1. Визнання недійсними правочинів, пов’язаних з обігом нерухомості.....	95
<i>Загальні вимоги до правочинів з нерухомістю. Співвідношення реституції та віднакції. Обмеження застосування віднакції щодо добросовісного набувача. Вимоги про визнання права власності та щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.</i>	
5.2. Невідповідність волі та волевиявлення сторони правочину як підстава його недійсності.....	113
<i>Правочин, вчинений під впливом помилки (дарування чи довічне утримання). Правочин, вчинений під впливом обману (оскарження відмови від прийняття спадщини). Правочин, вчинений під впливом насильства, тяжкої обставини чи внаслідок зловмисної домовленості представника з іншою стороною. Фіктивні та удавані правочини.</i>	
5.3. Визнання недійсними правочинів внаслідок їх вчинення за межами дієздатності.....	142
<i>Вчинення правочинів малолітньою, неповнолітньою, обмежено дієздатною, недієздатною, «тимчасово недієздатною» особою. Вчинення правочину без згоди органу опіки і піклування. Укладення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти. Наслідки вчинення правочину представником з перевищенням повноважень.</i>	
5.4. Визнання недійсними правочинів у сфері кредитних правовідносин	173
<i>Підстави та наслідки недійсності кредитного договору, договорів іпотеки, поруки. Застосування законодавства про захист прав споживачів до кредитних договорів. Наслідки укладення договору іпотеки без згоди іншого з подружжя. Розмежування факторингу та цесії.</i>	
Систематизований покажчик судових рішень судів касаційної інстанції, використаних у посібнику.....	208
Перелік використаних нормативних актів, судової практики та літератури.....	222

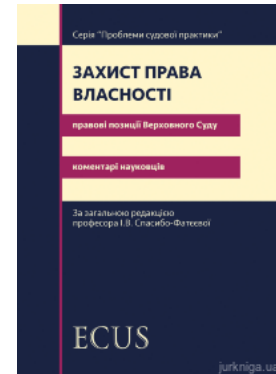
Книги, які можуть вас зацікавити

93 питання з сімейного права. Посібник для суддів

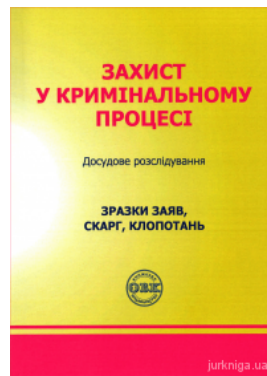
Адвокатська техніка (підготовка до процесу і методики переконання)

Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців

Майно подружжя. Судові спори

Захист у кримінальному процесі. Досудове розслідування: Зразки заяв, скарг, клопотань

Недійсність правочинів. Коментар судової практики

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

[Перейти на сайт →](#)